

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto . . .	6 for.	20 kr.
„ pol leta . . .	3 „	30 „
„ četert leta . . .	1 „	70 „
„ mesec . . .	— „	60 „
Po pošti:		
Za celo leto . . .	7 for.	50 kr.
„ pol leta . . .	3 „	80 „
„ četert leta . . .	2 „	— „
„ mesec . . .	— „	70 „

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Št. 72.

V Celovcu v saboto 8. septembra 1866.

Tečaj II.

Okrajna zastopništva na Štajerskem.

Okrajna zastopništva se bodo pri nas na Štajerskem menda kmalo vpeljala, ker je dotična postava že od vlade poterjena. Kako pa bodo sestavljena ta zastopništva, kaj in koliko smemo od njih pričakovati za blagor dežele sploh, posebno pa za ohrambo in razvoj naše narodnosti? Žalibože se bo koj na prvi pogled pokazalo, da je sestava okrajnih zastopništev še veliko bolj umetno izmišljena, kakor vsi Šmerlingovi volilni redi, kajti doseglo se bo, kar bi se človeku z ozirom na narodnost prebivalcev na spodnjem Štajerskem čisto neverjetno zdelo, da bo v veliki večini okrajnih zastopništev zmagoval nemški element. Kako pa je to mogoče? Saj vendar je ogromna večina prebivalcev slovenska in le 2 ali 3 Nemci in ponemčeni Slovenci pridejo na sto Slovencev. In ti bi povsod v zborih večino imeli? Le poslušaj, dragi bralec, in z menoj vred občudoval boš modrost veliko-nemškega Blagotinšek-Kaiserfeld-a in njegovih prijateljev, ktera je na videz nemogočo stvar mogočo naredila!

Vsak sedanji politični okraj dobi svoje zastopništvo in je po §. 6. sestavljen iz zastopnikov vdeležnih ali interesnih skupin (Interessen-Gruppen):

- velikih posestnikov,
- tistih obrtnikov in trgovcev, ki največ davek plačujejo;
- vseh drugih mestljanov in tržanov;
- kmečkih občin.

§. 9. pa pravi:

„Skupno število udov okrajnega zastopništva se mora med vse skupine okraja

tako razdeliti, da pride na vsako skupino enako število zastopnikov.“

Zdaj pa vsak vidi, kam pes tace moli. Pokazati hočem nekaj zgledov, kakšno lice da bodo imela ta zastopništva in kaj da spet žuga Slovincem. Popred pa moram kratko še omeniti nekatere točke te postave. Veliki posestniki so tisti, kateri po 60 gld. zemljiščnega in hišnega davka (zemljiščnine in hišnine) plačujejo; v drugo skupino pa spadajo vsi, ki od svoje obrtnije ali trgovine plačujejo najmanj po 100 gld. direktne ali naravnega davka. (§. 7.)

Zastopništvo šteje v okrajih do 10.000 ljudi, 24, — od 10.000 do 20.000 lj. 30 do 32, v okrajih od 20.000 do 30.000 lj. 36, v okrajih z več kot 30.000 lj. 40—42 udov. (§. 8.)

Ko bi v kateri skupini ne bilo toliko volilcev, kolikor ima skupina pravico voliti zastopnikov, voli, kar jih je premalo velikih posestnikov, skupina kmečkih občin, kar jih je pa premalo velikih obrtnikov in trgovcev, dodane se polovica mestom, polovica pa kmetom. (§. 9.)

Prebivalci spodnjega Štajerskega se večidel pečajo z gospodarstvom, vino — in živinorejo, tudi mestnjani večidel le živijo od svojih zemljišč, in so le tako zvani mali obrtniki in tudi njih trgovina je le mala. Če se tedaj pri nas vzame za podlago volilnemu redu načelo interesnih skupin, godi se s tem huda krivica pravičnim interesom ravno tistega stana, ki je največje važnosti za celo deželo, ki šteje največ ljudi, ki plačuje največ davkov in daje največ svojih sinov v brambo domovine, namreč — kmečkega stana.

Poglejmo zdaj v kateri okraj in pokazale se nam bodo res čudne prikazni. Niso mi

na tanko znane vse statistične razmere, posebno pa velikost davkov raznih skupin; zatoj mi je le mogoče povrhoma dokazati nasledke tega volilnega reda. — Okraj Šmarje šteje več ko 20.000 duš, voli tedaj 36 zastopnikov, 9 za vsako skupino; velikih obrtnikov in trgovcev tam ni, mest tudi ne, samo en trg ali prav za prav tržiček Lemberg; vzelo se pa menda bo tudi Šmarje med trge. Ta dva trga skup nimata 1000 duš, tudi so njuni prebivalci skoz in skoz kmetovalci in davka gotovo ne plačujejo deseti del od tega, ki se naklada kmečkim občinam. Volila pa bosta ravno toliko zastopnikov, t. j. 13, ker se polovica druge skupine jima došteje, kolikor volijo vse kmečke občine. 9 velikih posestnikov in 13 tržanov pa jako premaguje 13 kmečkih zastopnikov. To ni interesno, ampak le za nemškutarjenje interesirano zastopništvo!

Odbor, ki je izdelal to postavo in kteremu je bil prvosednik M. žl. Frank, sporočevalec pa dr. M. žl. Kaiserfeld, čutil je sam, da se ta razdelitev glasov ne more ponášati s svojo pravičnostjo. V svojem sporočilu zastran te zadeve se skuša tako le opravičiti:

„Odbor je tudi prevdarjal, ali bi ne bilo boljše načelo, kterega se je držal česki deželni zbor, po katerem bi se „skupno število udov okrajnega zastopništva med skupine razdelilo po razmeri skupnega zneska direktnih davkov v okraji k znesku davkov posamnih skupin.“ Odbor je pa po boljšem pretuhtenji (?) našel, da razmere, kakoršne so na Štajerskem, posebno pa mala razširjatev meščanstva in velike obrtnije, če bi se vzelo to načelo, dale bi vso moč in veljavo v okrajnih zastopništvih skupini kmečkih občin, tedaj v roke manj obdačenih,

Besednik.

Listi iz Haloz.

(Konec.)

Iz Ormoža v Ljutomer ide vozna pošta, ki sicer ni draga, pa zato lagodna za vozeče se potnike. Voz brez naslonila zelo tare potnikovo hrbtišče s krčem. Do Ivankovskega križa še se zajde, od ontod pa Bog pomoi, zlasti kedar solnce z vso silo pripeka, prah po cesti, mestoma do gležnja, kakor megleni stolp vodeči Izraelce po puščavi, vzdiguje se kot gost in poguben oblak, beleči in dušiči tudi močnega in zdravega človeka; najlagoše pa je, da gonjač ne sme hitro voziti nego v isti meri in koraku, kakor se navadama gnoj vozi. Petkrat boljji je, da jo peš potegnes črez glasovite gorice ljutomerske. Ljutomerskemu gospodu poštarju resno svetujemo, naj tako uravna vožnjo, da bode se dalo pripeljati v dveh urah iz Ormoža v Ljutomer, nikar pa v treh. Ako se poštni voznik ne sme pred tremi prikazati v Ljutomeru, geni se pošta ob eni iz Ormoža, rebrnatim kljusetom pa se potresi nikar z dolgim in šibkim, nego zrnatim ovsom, in vse bode dobro! Malo

potnikov išče mučenstvo na poštnem vozu. Toliko v imenu trapljenih potnikov.

Prijetni trg Ljutomer, po nemškem Luttenberg, je po mnenji nekterih stricev Ljubreg, kar ima za se mnogo verjetnosti, ker je počeniš od cerkve proti zahodu ljut in strmen breg, hramovi na ravnici so poznejše dobe. Ljudje mu pravijo Lotmerk; jaz sem za besedo Ljutomer iz tega vzroka, ker ravno poleg je ves Radomerje in vrh Radomerščak (nekdaj dom preslavnega jezikoslovca Miklošiča), kar nedvojbeno opravičuje obliko Ljutomer. Ta znažni trg na meji Prekmurskega in Medjimurskega na konci lepega, prostranega in rodovitnega murskega polja ter na podnožji z zeleno trto ovenčanih ljutomerskih goric bi bil prilično torišče in središče za narodni razcvet obširne okolice onega kraja; to trdno priča prikazne slovesne narodne besede l. 1863 na Gomili vrh Ljutomera, kjer se je malo manj naroda sešlo, nego na Brandhofu pri Mariboru o priliki ogromne in najslavnije svetčnosti na slovanskem jugu na blagi spomin sv. Cirila in Metoda. Brandhof! ti si svedok (priča) največje narodne svetčnosti, ktera se je doslej obhajala na Slovenskem. Svet je videl veličestvo tvoje. Gomila! nikoli nisi imela toliko sveta na svojem lici; nikoli niso odmevali toliko

močno v tvojem krilu narodni glasovi iz tisočerih grl; nikoli nisi objemala toliko slovenskega razumništva ali inteligencije s svojimi nežnimi rōčicami; nikoli nisi toliko naših predragih prekmurskih bratov čestila na svojih gostoljubnih tleh, kteri se štejejo v naše kolo, in so sinovi iste matere Slave; skorej vse dijake, ki so naš kinč in preblaga nada boljše bodočnosti, od Maribora do Varaždina si sprejela v svoje ljubeznjivo krilo; ves Ljutomer si preselila na zeleno svojo ledino, kjer smo videli narodno ozaljšani nežni spol, osebnjo gospodičine. Iz njihovih milinskih ust so gladko tekli sladki glasovi slovenski; da ste nam blage deklice vedno kakor krasne po postavi in dične po obleki tudi krasotice v domači besedi in lepotice v narodni omiki! Vsakter gost je navdušen za narodnost slovensko zapustil tvoje vablivo krajšiče. Uglajena bode črna prigodba l. 1848. Ljutomer šteje razmerno dovolj razumništva, več doktorjev nego marsiktero mestice; zbog tega bi se bilo nadjati gibkega in jarnega narodnega življenja in marljivega delovanja, toda motimo se nekoliko tako misleči. Duhovništvo, g. odvetnik in še nekdo imajo časnike zastopajoče in braneče naše zadeve; gostilnice pa kavana še vedno trobijo v tevtonski ali nemški rog. Pogovorni jezik,

kar bi nepravilno (?) in v marsikakem oziru tudi nevarno bilo.“

S temi besedami se je pač odbor sam zatožil in tudi sam obsodil; kajti iz njih spoznamo, da je odbor dobro vedel, kaj da je storil, in da je premišljeno si izvolil tako načelo, po katerem se največjemu in najvažnejšemu stanu naše dežele kratijo pravice. Pa nismo slepi in dobro vidimo in vemo zakaj se je odboru tako strašno nevarno zdelo, držati se načela pravičnosti, kakor česki deželni zbor. Bal se je, da ne bi okrajna zastopništva na spodnjem Štajerskem preveč narodna postala, kar bi se gotovo zgodilo bilo, ako bi se ne bil napravil tak čuden volilen red.

Kako da se naši poslanci, ki so vendar zastopniki kmečkih občin, niso vzdignili zoper to nenaravno posiljenje svojih volilcev? Kakor v gori omenjenem šmarskem okraju, ravno tako je tudi večidel v vseh drugih okrajih. Povsod je število kmečkih zastopnikov bolj ali manj neizmerno premalo proti zastopnikom drugih skupin.

Pa kaj čemo zdaj? Postava je poterjena in težko jo bo preurediti. Vendar pa bo treba vsaj skušati, kaj se bo še dalo storiti. Ta postava je spet ena taistih graških zarodkov, ki se leto za letom rodijo veliki nemčiji v čast in slavo, nam spodnje-štajerskim Slovincem pa v . . . ! —

H koncu moram še nekaj omeniti. Znani federalistični časnik „Politik“ misli, da bodo okrajna zastopništva najvarnejše zavetje narodnosti, in da, če so le ta zadosti samostalna, ni se v nobeni deželi treba bati, da bi ena narodnost podjarmovala drugo. Kar se tiče naših okrajnih zastopništev, lahko se vsak iz volilnega reda prepriča, da nam Slovincem ne bodo zavetje naše narodnosti.

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju. (Nemci in federalizem; novo ministerstvo; veliko žalostnih pa malo veselih novic). 24 poštenih in svobodomiselnih mož je tukaj pri nas se združilo in svoj program razglasilo, v katerem naznanjajo svetu, da je tudi na Dunaju nemških federalistov, ki hočejo novo in svobodno Avstrijo zidati na podlogi narodne ravnopravnosti. Kdo bi mislil, da bodo njih pravične in svobodne mi-

sli komu neljube in tern v peti! In ravno nemški časnikarji in politikarji na Dunaju, ki svoj liberalizem tako radi na veliki zvon obešajo, ravno ti so jih napadli kakor belo vrano. Za njimi pa pišejo in govore vsi liberalni Nemci po drugih mestih, zatorej se je bati, da se narodi avstrijski ne bojo še tako hitro spoprijaznili in pomirili: Nemci svoje hegemonije nočejo pustiti iz rok. Še celo sliši se, da se je tu nekaj literatov združilo, ki bojo na vso sapo jeli proti nemškeje federalističneje stranki delati. In veste, kateri in kakšni ljudje so med njimi prvaki? — Sami judje: so znani dr. Wittelshofer je njih vodja. Pa res je, da judje ne terorizujejo samo našega poglavitnega mesta, timveč celo našo državo. Ako se godé take reči, je naš slavni Palacky pač prav imel, ki je 8. junija l. 1863 pisal: „S pomladi leta 1848 nosil sem v sercu svojem še upanje, da si bodo nazadnje osvojenjeni narodi pravični med seboj; po izkušnjah, pridobljenih od tega časa, pak bi daljša taka vera bila nevarno sleparjenje samega sebe“. Nemci in Madjari, ali vas hegemonistov ne sbadajo te preroké besede do serca in ne pripravijo k pameti?!

Ker se narodi med seboj kavsajo, tudi ministerstvo pri vsej dobri volji ne pride nikamor naprej, vsako uro se naznanjajo novi programi in novi ministri. Nekteri terdijo, da imajo Madjari Belcredi-ja že čisto v žaklju, in da so ministri za Ogersko že imenovani in sicer sami prevejeni Madjari; drugi spet pravijo, da se Belcredi ne vda in ne odstopi od svojega programa, rajše zapusti svoje mesto, in res gre po mestu ravno kar še vroča novica, da on in Esterházy odstopita in da so sami Madjari na konju. Včeraj se je slišalo, da Mensdorf odstopi in pride za vojaškega poveljnika na Cesko, danes se pa vse to spodbija in terdi, da še ostane, ker baron Hübner menda ni po volji Francozom, s katerimi bi naša vlada kaj rada v miru in prijaznosti živela, da! najrajši v kako zvezo stopila. Vse to in še druge novice so samo le govornice, ktere pa žalibog pričajo, na kako slabih in šibkih nogah pri nas vse stoji! Da bi vlada naša se skorej postavila po koncu ter terdno pa moško nastopila pravo pot! Ljudje so jako v strahu in se bojé veliko homatij. Nekaj jih straši to gugaenje, ta nestalnost, da človek ne ve, kaj in kam, — nekaj jih je prestrašila nova finančna operacija, po ktereje pride toliko papirnatega denarja med ljudstvo, — nekaj jezi in žalosti nas tudi to, da se zdaj po sklenjenem miru in kon-

čanej vojski vojaškim naredbam in obsednemu stanju ne stori občno zaželeni konec. Po ustavnem življenju že vse milo zdihuje! — Kar nas tukajšnje Slované vsaj en malo tolaži, je edino to, da naša vlada, ako nas vsa znamnja ne goljufajo, — svoje oči malo bolj obrača proti Jutru in na dogodbe, ki se tam na Turškem pripravljajo. Da bi le dobili pravega ministra zunanjih zadev, ki ima glavo in serce za turške kristjane; tudi prave zvedene, in delavne konzule in kupčijske agente bi bilo dobro po jutrovih deželah postaviti, da se najdejo pota in ceste za našo kupčijo in obertnijo! Vse, vse že hira in umira, ker ni prislužka, kakor je vaša celovška kupčijska zbornica ministru Belcredi-ju kaj krepko in naravnost povedala.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Naš strah; mestni odbor; zanemarjenci; vojaki; zrela jabelka; zdravje). Najnevarnejša in najnesrečnejša misel za Avstrijo dozdeva se nam dualizem, ki je narodnej ravnopravnosti naravnost nasproti. Dualizem spravi Slované takraj Litave Nemcem, unkraj Litave pa Slované in Romane Madjarom pod noge. Ne bode torej nikoli miru in sreče, moči in veljave, Avstrija zgubi podlago, na ktereje stoji. Vendar pa vleče ogerski veter, ki nam bode prinesel ogersko ministerstvo, preden se postave od l. 1848 v duhu državne edinosti in narodne ravnopravnosti preuredé. Premišljujemo in premišljujemo, s čem so Madjari zaslužili, da se le na nje tako skerbno gleda in ozir jemlje? Naj torej naša vlada dobro dobro prevdari, kaj dela in dovoljuje, da Avstrija škode ne terpi! — Kako že vse zdihuje po ustavnem življenju, pričá naš mestni odbor, ki je po predlogu g. Ulepiča sklenil, odbor sestaviti, ki naj prevdarja, ali in kakšna adresa naj se svitlemu cesarju pošlje. Da bi se le tudi prava, v duhu septemberskega manifesta sestavljena adresa napravila! — Denar, ki ga je rajni tergovec Kaufman za zanemarljive otroke zapustil, narastel je že na 45.270 gld. 28 kr. Hiša za zanemarljence se je sicer pripravila, pa namesto otrok so zdaj po izbah ranjeni vojaki nastanjeni in javeljne se bode hiša in šola za te otroke že letošnjo jesen odperla. Tudi hišni oče in učenik menda še ni imenovan. Morebiti so sami taki gospodje za to službo prosili, ki

zlasti v viših predmetih, ni slovenski, čeravno našinci vodijo prvo kolo; vaja besedo ugladi in jezik izuri. Duh omikanejšega občinstva ni nam protiven, prva naša naloga tedaj bodi pogubno nemškutarjenje odvrniti. Govoril sem z g. dr. K. zastran čitalnice, pa učeni gospod misli, da je premalo narodno omikane gospode v trgu, ki bi jo krepko podpirala, da bi mogla zadovoljevati. Ako še tedaj ni mogoče prave čitalnice na noge spraviti, naj se poskusi vsaj s tem, da bodo p. v kavani na prebir naši nas braneci časopisi, kar bi bil vvod in početek slovenski čitalnici. Gg. K. in P. prijazno prosimo, da se potrudita v imenu našega napredka in narodnega razvoja nektere Ljutomerčane razumnike pomatičariti in morda še kakega Ormožana. Družba sv. Mohorja je v veliki župi ljutomerski dobro vkoreninjena in šteje obilno udov, le v trgu zdihuje. Cela dekanovina sv. jurjevska pri Ščavnici se je od 27 družnikov l. 1864 letos pomnožila na 95. Res lep napredek! Kaj pa dela sv. Križ na murskem polju, ki nima nijedne dušice med mohorjani; so li ljudje toliko popolni, da jim ni treba nikakega daljnjeega poduka? Župa je obširna, ljudstvo prebrisano in zadosti premožno, zakaj se župljanom ne razloži korist družbe? Mi dušno pastirstvo vse inači pojмимо, du-

hovniki kakor učeniki in vodniki narodu morajo pomagati iz kvarne teme pogubne nevednosti. Vemo, da to dela nekoliko truda, pa kdo ga ne bi rad prevzel na blagost narodu, s katerim smo iste krvi. Kjer se ne napreduje, ondi se nazaduje! Genite se in razlagajte ljudem vrednost krščansko-narodnega zavoda. Kapelska in Antonska župa, ali se mar štejete med pokojnike? Pri Svetinjah ni nijen duhovnik mohorjan, nahaja se le en nagorski sin, češ, da ta prostak bolje previdi potrebo omike, nego župno predstojništvo! Velikonedeljska dekanovina v tem oziru jako hira, gotovo po nekeje krivnji. Polenščak, Bolfank, Lenart, kje pa so imena vaših duhovnih predstojnikov, da ne vprašamo po imenih vaših župljanov?! Ptajnska dekanovina ima tesen prostor v družbinem imeniku, Hajdini pa menda ni treba dušnega razvitka, ker je župništvo tvarno ali materijalno na trdnih nogah. Rečnik naš govori tudi o najemnikih! Mariborska dekanovina ima 11 žup; kje pa je onih devet, oziroma osem? Od sv. Magdalene se nismo ničemur nadjali, ker predbro poznamo težnjo pastirjevo, kakor pri več drugih, pa sv. Barbara pri Vurbergu, kaplanstvo pri sv. Marjeti!? Kamca in sv. Kri so nas ukanili, je li nemarnost ali škrtljavost? V Jareninski dekanovini je Svičina

— temina; sv. Ilj se je zmuznil, ali da govorim po miselnih pravilih, še na svetlo se ni prikazal! Goreci možje, ali vas je gorljivost že potrošila? Cirkovška dekanovina ima jako skrčeno sukunjo, sv. Lorenec pa je golakakor pišče kohinhina. — Labodski vladidiščanje starega dela imajo 14 dekanovin, novega (prej sekovskega) pa 10, in imenik jasno kaže, da 10 dek. novega dela ima 718 = sedem sto osemnajst mohorjanov, 14 dek. starega dela pa 410, tako pričajo neovrželjive in neukanjljive številke. Kaj je temu vzrok? Odgovor prepuščamo dotičnim gospodom, kateri itak (tudi) niso prikrojeni po zvihranem kolomeru g. slovenje-bistriškega dekana. Ali menda novi laboščani potrebujejo več dušnega stroška? — Na mnogih krajih se sklada čiplost ali nikdernost moh. družnikov z neslovensko pisavo duhovnih pastirjev, tedaj krščansko-narodna omika in napredek ljubita šotore si staviti med značajnimi našinci. Dobro došla, radi vaju sprejememo. Štirski Slovinci! bodimo gorljivi tekmeči v tej zadevi, da prihodnje leto prekosimo nam na slavo in narodu na korist mnogo večo vladikovino ljubljansko. Srečno in neopešano naprej!

tudi slovenski znajo; že je „Slovenec“ povedal, kako se mestni očetje panslavizma bojé!! — V našem mestnem okraju je zdaj 5 generalov, 16 štabnih oficirjev, 138 viših oficirjev, 2199 prostakov in 467 konj. Zdaj se je kvartirovanje že nekaj v red spravilo, sperva jih je pa prihrulo več ali manj, kakor jih je bilo napovedanih. Na deželi je pa menda še vse nevredjeno in slišijo se pritožbe. — Zrelo jabelko pade z drevesa; to se je spet poterdilo pri potepuhih, ki so farovž v Brezi okradli. Dva ptiča sta že v nedeljo, ko sta hudodelstvo doprinesla, prišla gosposki v pest. Sta pa dobro znana hudobneža, ki sta se okoli Celovca klatila in svoje kurbe v Otočah imela. Tam sta tudi bila vjeta; sreberino (43 gld.) in nekaj ukradene robe so že dobili; kam pa sta papir spravila, ne ve se še; vse vkup znaša v denarjih 160 gld., zraven je še nekaj perila in nekaj žlic pa vilic. — Hvala Bogu, da smo še vsi zdravi, — od kake bolezni se ne sliši od nobene strani.

Iz Grabštanja. Š. (Vpeljevanje; cerkv. semenj; vojaci; letina). Skoraj bi bil pozabil poslati „Slov.“ listek, ki ga danes prav lahko napolnim. Najprej naj berž omenim, da so 1. sept. v bližnjem št. Petru novega župnika vpeljevali. G. Juri Vidmar je rojen v Dolu na Kranjskem in je bil do zdaj župnik v Kotljah. Pri vpeljevanju je bilo nekaj sosednjih gospodov pričujočih, med njimi tudi zdanji uljudni dekan Kuhar. Naj živi čversti novi župnik mnoga mnoga leta, — posla se mu ne bo manjkalo! — Angelsko nedeljo je bil tu spet cerkveni obhod, ktereга se je veliko ljudi udeleževalo. Le to se mi nekako čudno zdi, zakaj da vojakov, ki jih je mnogo po vasi nastajenih, nič blizo ni bilo, ali da bi se bili vsaj pred gradom v red postavili in blagoslov prejeli, kakor je to drugod lepa navada. Menda vendar niso vsi judje ali kar si že bodi, dasitudi bi človek prav lahko kaj tacega o njih mislil, ker imajo ob nedeljah ravno tedaj tikoma cerkve svoje vaje in shode, ko se služba božja opravlja. Pri kakih drugih priliki bi se lahko tožilo zaradi motenja vere! Sicer se je pa ta dan od pervega semnja v tem ločil, da je bila zdaj po kerčmah muzika dovoljena, ker se je srečno mir sklenil! — Ljudje so letine kaj veseli, ker vsega bo, hvala Bogu! še koj dosti.

Iz št. Kancijana. (Nesreča; vojaki.) Nedavno se je nekemu kmetu iz št. Marksa ta le nesreča pripetila. Peljal je namreč v sredo dva pitana vola v Velikovec na prodaj po oni soteski proti Adamu. Mahom zderkneti v jarem zvezana vola v Dravo. Tista pot je prepovedana, in vendar še zmirom tam vozijo. — Tukaj imamo veliko vojakov razstavljenih, in sicer voznikov. Za drugo nič ne rečemo, če ravno čutimo, da nismo brez vojakov, pa razdeliti bi se vendar morali drugači, da ne bo treba domačim svoje živine pod milim nebom imeti, med tem ko vojaški konji ves prostor vzmó. Da bi le kmalo razpustili armado, ki toliko velja, to je občna želja pri nas.

Blizo Velenja. R. P. (Š. skušnja, nemščina in še nekaj). 22. avg. t. l. smo imeli očitno šolsko skušnjo v Šent. Ilju. Učitelj se je skazal, da otroke v pisanji, sestavi malih listov, pobotnic in drugih koristnih reči dobro podučuje. Po želji c. g. dekana Miklavzina moral je tudi nemški izpraševati. Zdaj je pa tako stokanje in riganje v šoli nastalo, da je bilo groza slišati; nekterim otrokom so nemške besede kar v grlu zastajale! Če je pa kateri šolar kako nemško besedo prav izklatil, hitro so ga g. župnik Gospodarič pohvalili rekoč: „Der hat schon einen ziemlich deutschen Geist“!!! Gospóda! ali je mar za to ljudska šola?! Škoda in nesreča, da ste vi voditelji ubogega ljudstva: Slepce slepca vodi! — Že v šoli se otroku nemška beseda in nemški duh v glavo ubija, potem pa, ko šolo zapusti, znabiti celo življenje koristne

knjige v roke ne dobi; ker je otroče samo še prenevedno, človeka pa tudi nima, da bi mu jih priporočal, odtod potem prihaja, da je človek, ki je šolo obiskoval, dostikrat veči nevednež mimo tistega, ki je nikoli vidil ni. Kjer je pa nevednost, tam tudi ni narodne zavesti! Zatorej pa tudi družba sv. Mohora ne šteje v našej okolici veliko prijatlov. G. dekan še povabilnega lista po dekaniji ne pošiljajo, duhovniki družbe ne priporočajo in tudi časnikov naših ne podpirajo. Kaj bi rajni knezoškof Anton M. Slomšek rekli, ko bi iz groba vstali in videli, kako g. Miklavzin Njih sad — milo slovenščino — tako slabo glešta?! Naša dekanija šteje 10.212 duš, družnike pa le 3, reci: tri! —

Iz Ljubljane 5. sept. A. B. (Nekaj o našem gledišču.) Sredi tekočega meseca se začnejo zopet glediščne predstave, kakor vidimo in nam naznanila glediščnega vodja g. Zöllnerja povedó. Po sklepu deželnega zbora je zavezan včasih tudi slovenske predstave osnovati. — V naznanilu svojem pa o tej zadevi prav nič ne črhne in nam tudi prav nič ne obeta. Kakor se nam dozdeva, smo tedaj za letos v tej zadevi zopet precej na suhem ostali! Sliši se sicer, da pri operi zna več pevcev in pevk česki in da misli g. Zöllner oprete dajati v slovenskej predstavi. Zakaj v naznanilu tega ni nič omenil? Resnično, to nas ne navdaja s posebnim upanjem. Po tej poti menda ne bode šlo naprej, ako ne bode deželni odbor krepko zahteval. Na drugej strani pa tudi vsak spraveden človek prizna, da je tak začetek težaven tudi za vodja in da bode skoraj neobhodno potrebno ravno v oziru na to povišati podporo, katero ima gledišče iz deželnega zaklada. Le poglejmo na druga narodna gledišča in videli bomo, da imajo velike podpore. Brez tega se pa menda tudi pri nas ne bode kaj posebnega na noge spravilo. Dalje slišimo, da g. Penn ne bode izdajal časopisa v Gradu; naj si ga skuša pridobiti g. Zöllner, ako ima še kaj družih sposobnih moči, — morebiti vendar kaj skupaj spravi! Toliko za danes. Na to za nas kaj važno vprašanje bodem tako še večkrat prišel in ob priliki kaj več povedal. Za zdaj počakajmo, da vidimo, kaj da bode?

Iz Dotovske soseske na Krasu. (Narodna straža; družba sv. Mohora; narodnost; letina.) Tudi mi imamo narodno stražo, ktera se pridno vadi v orožju; dosluženi vojaki so iz svobodne volje in iz samega rodoljubja stopili v narodno stražo in jo zdaj vadijo v vojskovanju. Vsi se veselimo, da so naši Talijane tako slavno premagali na kopnem in na morju, zatorej ne moremo nikamor tega spraviti, da tako do tal pobiti Talijan svoje perste steguje po slov. zemlji. Naj le pride, dobro mu bomo herbet nabili: mi Slovenci živimo in za Avstrijo smo volje darovati vse: blago, kri in življenje! — V nekem svojih listov si ti „Slovenec“ naznanjal, kako da imaš naročnikov. Grozno smo se tu čudili, da jih šteje le tako malo in vendar se moreš meriti s vsakim nemškim listom. Jezik tvoj je čist pa lahko razumljiv, politika tvoja lojalna pa svobodna, novice tvoje so resnične, pogled tvoj skorej proroški, kakor si ti pravil, ravno tako se je vse godilo! Pa le ne zgubi serčnosti, gotovo bode število naročnikov narastlo; prvo polovico tega leta je tudi k nam hodil le en sam iztis, zdaj pa že hodita dva; sčasoma jih bo gotovo še več dohajalo; kajti naša šola je izverstna in stoji na čisto narodnej podlagi. Častiti naš farman J. B. učijo sami in vse po slovenski. Zatorej pa tudi število družnikov sv. Mohora narašča, kar je posebno hvalevredno. Za en goldinar dobi človek toliko in tako lepih bukvic, da bi po kujigarnah za nje plačati moral 2—3 goldinarje. Zatorej se grozno čudimo, da šteje Teržaška škofija tako malo družni-

kov. Res da nas uboštvo zelo tare, pa vendar en goldinar bi še marsikdo premožel! Manjka ljudi, ki bi Slovence zbujali in vabili. Posebno ti Tomaj, ki bi si lahko čitalnico napravil, ne šteješ nobene žive duše pri družbi sv. Mohora! Kar pa posebno zaspane zbuja in merzle ogreva, je domače petje; nove slovenske pesmi so kakor iskre, ki se mečejo med ljudstvo. Naj se torej petje, posebno in najpred čerkveno, povzdigne na višo stopinjo. Tudi kaka majhna knjižica — narodni katekizem — ki bi prosto ljudstvo prav po domače podučevala o narodnih in političnih zadevah, bila bi zlata vredna. — H koncu naj še povem, da je tu letina še precej dobra, snopovja je veliko, žita pa vendar le nenavadno malo, tudi ajde se precej nadjamo, terta pa nam malo obeta. (Prosimo večkrat kaj!)

Ptuje dežele.

Rim. Poljskemu „Czasu“ se piše to le: „Papež je bil namenjen po letošnjih burnih dogodbah posebno okrožnico izdati, ki je bila že tudi tiskana; vendar pa se je v 12. uri premislil in od svoje namere odstopil. Napoleon bi neki rad še svoje vojsčake v Rimu pustil, dasiravno po septemberski pogodbi ni več tega dolžen storiti. Prav rad bi torej videl, ko bi ga v Rimu s kakim posebnim oglasom za to moledovati hotli; ali tu nimajo nič kaj zaupanja in ljubezni do tega „najstarejšega sina kat. cerkve“; zato je pa tudi najbolj verjetno, da se bote papeževa pa talijanska vlada sami med seboj pogajati začele.“ — Tako le-ta dopisnik, ki semtertje marsiktero dobro zadene.

Francoski poslanec grof Sartiges je oni dan bivšega neapolitanskega kralja Frónca II. na njegovi grajščini obiskal in se delj časa ž njim pogovarjal. Govori se, da bo kralj Rim skoraj zapustil, ker Napoleon ne mara nič zanj, papežu pa bi še celo lahko kako sitnost napravil. Pomagati se mu tako več ne more. Njegov brat grof Trani se je v Švajco preselil.

Francoska. Kakor znamenjakažejo, slišalo se bo beržkone kmalo spet kaj nepričakovanega iz Pariza, kakor vselej, ko se je po svetu govorilo, kako zelo je Napoleon bolen in da nima nič drugega in boljšega opraviti, kakor na smert se pripravljati. Že to nekaj pomenja, da je minister Drouins de Lhuys ravno zdaj odstopil in da mu je za naslednika carigrajski poslanec de Moustier izvoljen. Od le-tega se govori, da je bolj energičen mož, nego je njegov prednik, da pozna izhodnje zadeve do pikice in bo tedaj v vseh rečeh pravo svetovati mogel. Kako je pa kaj v Berlinu znan, ali ga tam tudi imajo kaj radi ali ne, tega pa še ne vemo na tanko povedati. Eni namreč pišejo, da, ko je bil v Berlinu za poslanca, so ga na kraljevem dvoru kaj radi imeli; drugi pa pravijo, da vse to ni res in da se bota z Bismarkom kmalo spoprijela — zastran odškodnine. Bomo videli! — Napoleon ima res zdaj mnogo opraviti, ker si mora s toliko vprašanji glavo beliti. So pa ta: izhodnje, rimsko, nemško, mehikansko itd. Govori se, da mora kje kako veliko vojsko vneti, da se rodbina njegova ohrani na prestolu. Na tem mu je tudi kaj zelo ležeče.

Italija. Francoski „Moniteur“ poroča vse dobro o dunajskih mirnih razpravah. Sovraštvo do Avstrije, pravi on, se je večidel že vleglo. Časniki kakor ljudstvo so se pomirili. Tako post. piše „Italie“: „Ker se zdaj Avstrija čez planine nazaj umakne, odpove se Talijanskemu; zato pa tudi nimamo več vzroka, sovražiti jo. Ti mali kosci laške zemlje, ki bi še lahko npravno mir kalili, ne bodo v stanu velike vojske napraviti.“ — Ravno ta časnik tudi piše, da prevzame Italija od beneškega deželnega

dolga le 230 milijonov frankov. Ker ves avstrijski državni dolg znaša 6 1/2 milijarde, morala bi bila Italija prevzeti več ko 450 mil. Prusko-avstrijska pogodba je tedaj za Talijane kaj dobra.

Turška. Punt na otoku Kandiji še vedno ni zadušen. Sultan je sicer že dal povelje, naj zgrabijo in pobijejo puntarje; ali kakor se iz Atén poroča, niso turški poveljniki nič opravili, — Kretenci pa neki zmiraj večo pomoč dobivajo. — Sliši se, da tudi prebivalci ciperskega otoka kar zelo zoper Turke rojijo in da se tudi tam najberže vname punt. Po gerškem kraljestvu neki vse vre in kuha, ker Gerki bi radi vse svoje ljudi Turkov oprostili. Kerse tudi Ruska zdaj bolj z izhodom peča, težko bo drugači, da se začne reševati tako imenitno izhodnje vprašanje. Avstrija, kako pa ti?!

Pruska. Zbornica poslancev je one dni z večino glasov sklenila, naj se vladi popolnoma odpustek podeli zaradi tega, ker ni nekaj let ustavno vladala. Bismarku se zdaj vendar vse po želji stori! Zdaj se je tudi mir sklenil z Darmstadtom, ki plača 3 milijone in odstopi kosce dežele. Le s Saksonsko se še niso pogodili. Gre menda terda za kralja.

Razne novice.

** Iz Ljubljane: Slavno ministerstvo trgovstva je potrdilo volitve g. Supana za prvosednika in g. Horaka za podprvosednika kupčijske in obrtnijske zbornice kranjske.

** Pri kopanju jarka ali kanala na šolskem trgu se je našlo te dni mnogo človeških kosti in 8 človeških čepin. Bilo je na tem prostoru v prejšnjih časih pokopališče, od ktereга izvirajo ti ostanki.

** Deželni odbor je izvolil za sekundarja v tukajšnji bolnišnici g. dr. Böhma, rojenega Slovenca, ki je bil dozdačasni sekundari v videnski bolnišnici na Dunaju.

** V četrtek 6. t. m. je osnovala v dvorani tukajšnje čitalnice slavnoznana pevkinja Šarlota žl. Tiefensee prav zanimivo besedo za vdove in sirote v zadnji vojski padlih vojščakov domačega 17. polka Hohenlohe. Več o tej besedi prihodnjič.

* „Novice“ naznanjajo, da bode v četrtek 27. sept. t. l. 2. občni zbor slovenske Matice v Ljubljani. Več v programu prihodnjič.

* V „Nar. Novinah“ nahajamo obširno pismo, ki ga je zagrebški veliki župan g. pl. Ivan Kukuljević Saksinski svojemu prijatelju zavolj izstopa iz jugoslovanske akademije pisal. Razun vzrokov, ki so ga k temu primorali, navaja tudi mnogo zasluženih in učenih mož hervaškega, serbskega, bulgarskega in slovenskega rodu, kateri bi bili po njegovem mnenju zaslužili izvoljeni biti v to akademijo. Mi tu samo to naznanjamo svojim bralcem, kar o Slovencih piše. „Kaj porečem naposled, tako piše K., o naših Slovencih, katerih bi mi Hervatje, ako nam je le količkaj na oživiljenju jugoslovanske ideje ležeče, pri nobeni priliki ni gledé književnosti, ni gledé politike pozabiti ne smeli, ker so nam Hervatom Slovenci, vsaj tako jaz menim, desna naša roka, brez ktere bomo težko kdaj iztok k sebi pritisniti ali krepko napredovati in postati mogli, zdrav narod v pravem pomenu besede. Ali tu se je spet pri volitvi prvih jugoslovanskih akademikarjev pozabilo na istega Miklošiča, ktereга ves učeni svet imenuje pervega slavista, niti se je le količkaj gledalo na bistroumnega Terstenjaka, na učenega in s slovanskim žarom

navdušenega Majarja, kakor tudi nič na ženjalnega Koseski-ta.“ Tako-g. Kukuljevič.

* Nek dalmatinski rodoljub je obljubil 1000 gld. tistemu datu, ki bode pomorsko bitvo pri Visu po zgledu serbskih narodnih pesem najbolje popeval, da se potem da v posebni knjižici na svitlo. Slava!

* Ljubljansko škofijstvo naznanja oporoko rajnega kerarja Jož. Poklukarja, ki je dve sto in zopet sto gld. brez prikrajšanja lastinske pravice ko darilo za najboljše in bližnje najboljše poljudne bukve za čedno odrejo odločil. Bukve naj znašajo k večemu 12—15 pol in naj se vsaj v 4 letih po smerti rajnega gospoda († 7. marca 1866) dogotové. Duhovnom ljublj. škofije je to darilo namenjeno.

* Razun generala Gondrecourta, ki je bil na 8 dni v zapor obsojen (a ne zavolj kakega pregreška na bojišču), ne bo po zadnjih sporočilih nijeden drug general obsojen, ker se nijednemu ni moglo nič naprednega dokazati. — Mi nismo tudi nič drugačega pričakovali!

* Iz Celovca. Da-si ravno je že rešen g. Raičev predlog o skupni izdavi matičnega in družbinega koledarja — kakor se trdno nadjamo Matici in družbi na korist — dovoljenih nam vendar še bodi nekoliko besed v tej zadevi, da se stvar še nekaj bolj pojasni. V 61. Slovenčevem listu je navedel znani rodoljub in pogumni borec za blagovitost svojega naroda g. B. R. razloge, kateri so ga nagibali svetovati na zedinjenje obeh koledarjev. Poglejmo je na kratko:

Prvi razlog mu je zmanjšanje stroškov, ki je misli doseči po tej združbi. To združbo pa si misli g. nasvetovalec tako, da bi se tiskala pratika in druga v koledarjih navadna naznanila za obe društvi vkup, imenik, sporočilo in slovstveni del pa za vsak zavod posebej. „Oba dogotovljena dela“ — piše dalje — zvezala bi se v eno precej obilno knjigo, dostojno za obe društvi.“ Ako bi se pratika za obe društvi vkup tiskala, prihranilo bi se res nekoliko stroškov; 100 gld. vendar gotovo ne, kolikor jih je g. nasvetovalec preračunal, ker bi se dvojnemu vezanju in razpošiljanju deležnikom obeh zavodov vendar ne moglo v okom priti, ako nočemo, da ostanejo ali družbeniki ali matičarji brez koledarja. Pa kaj bi hasnilo pri pratiki 100 prihranjenih goldinarjev, ko bi se moralo po tej poti za natis imenika in slovstvenega dela blizo 300 goldinarjev več potrošiti?! Preglejmo to reč vendar bolj na drobno in vzemimo za primer, da bo dala Matica svoje knjige v 2000, družba v 6000 iztisih tiskati ter da bo matičini slovstveni del z imenikom vred 8 tiskanih pol in družbin ravno toliko obsegal. Ako se plača za tiskano polo male oblike v 2000 iztisih samo 26, v 6000 iztisih samo 50 gld., imela bo Matica tiskarnih stroškov za slovstveni del 208 gld., družba pa 400 gld. (vkup 608 gld.) Ako se v izdavi združite, morala bo vsaka svoj slovstveni del z imenikom vred v 8000 iztisih tiskati, da se bo mogel združeni koledar udom obeh zavodov v roke dati. Ako se račun vsaka tisučina iztisov čez gori naznanjeno število samo na 6 gld., imela bo stroškov Matica 496 gld., družba pa ravno toliko, skup torej 992 gld. Po g. Raičevem predlogu v „Slovincu“ bi se po tem takim na eni strani blizo 100 gld. prihranilo, na drugi pa blizo 300 gld. več potrošilo samo za to, da bodo udje ta isti koledar po dvakrat v roke dobivali, „kar je v sedanjih skopih časih tudi treba uvažiti.“ Ta razlog torej g. Raičev predlog, ne da bi ga podpiral, še-le podira.

Drugi razlog mu je pospeševanje in širjenje obeh društev. Ta razlog je gotovo vreden, da se vzame v ozir; po naših mislih

pa bi se dal napredek obeh društev brez posebnih stroškov po tem poti jako pospeševati, kakor je bil unkrat v „Slovincu“ naznanjen, namreč da bi se v prihodnje v vsakoletnem družbinem koledarčku poročevalo o Maticni delavnosti in nasprotno; prepričani smo vendar, da se bode vsak zavod sam po svojih delih najbolje priporočal Slovencem. Sicer pa delajmo z združenimi močmi za napredek obeh zavodov, da bosta od leta do leta lepše napredovala in svojemu namenu primerne sadu donášala!

To se mi je zdelo treba na kratko omeniti; če nisem prave zadel, saj se dam podučiti.
A. Janežič.

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: G. duh. pomoč. Jarec gre iz Zagorja na Rake. Predstavljeni in postavljeni so dalje gg.: Franc Uranič v Černomelj za kateheta; Šimon Žužek v Drago; Fr. Žagar v kočevsko Reko; Jer. Ramovš v St. Janž; Ant. Lenasi v Logatec; Ign. Kutnar v št. Jur pri Svib.; Mih. Koželj v Černomelj (1.); Jan. Klotutar v Svibenj; Fr. Kopic v Kolovrat; Lor. Gerjol k sv. Križu pri Kostanjevici (2.); Mat. Abzec v Trebelno (2.); Vil. Gasperin v Mozelj; Dam. Pavlič k sv. Trojici; J. Čadež v Vreme; Mih. Mogolič v Idrijo; Jan. Dovič v Černomelj (3.); Ant. Domicelj v Stari terg pri Polj.; Prim. Jan na Polšnjek; Lor. Rozman v Dolejno vas; Šim. Pleničar v Trebelno; Ant. Anžur v Škocijan (b. G.); Jak. Gros v št. Lorenc (ob Tem.); Jan. Lunder v Razderto (eksp.); Jan. Dolničar v Rovte nad Jesen. (adm.); Jan. Ankerst za benef. v št. Vid pri Berdu; Jan. Dolinar v Smarivo; Jan. Vovk v št. Jernej; Fr. Grivec v Leskovec; Greg. Jakel v Planino; Ant. Žakelj k sv. Duhu na Dol.; Ernest Čuber v Sostro; Val. Skul v Dol.; Val. Bernard v Selce; Jan. Berčič na Studenec; Kozm. Pavlič v Poljane nad Loko; Juri Dernovšek na Berdo; Bl. Šoklič v Terzič; And. Pogorelec v spod. Idrijo; Jan. Teran v Begnje; Jož. Razboršek v Vodice; Mat. Zarnik na Breznico; Mart. Derčar na Obloke (2.); Pet. Mohar v št. Peter pri Nov. m. — Umerl je g. Vid. Antončič, kapl. v Dolu. R. I. P.!

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	4	75	3	95	2	70	1	90	—	—
Celju	4	40	3	80	2	85	2	20	3	60
Ptujem	3	70	3	80	3	10	1	50	3	60
Ljubljani	5	70	3	85	2	90	2	30	—	—
Kranju	4	90	3	60	—	—	1	80	4	60
Novemestu	4	10	3	20	2	30	1	30	3	10
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu (g.)	5	40	4	20	3	30	1	95	—	—
Terbiž (g.)	6	30	5	20	4	20	2	90	—	—
Varaždinu	4	80	3	30	2	44	1	66	3	30
Zagrebu	3	70	—	—	1	20	1	80	—	—
Sisku	5	40	—	—	2	—	1	80	—	—

Loterija.

Gradec, 5. septembra:

69 2 40 21 7.

Prihodnje srečkanje je 19. septembra 1866.

Dunajska bors 7. septembra 1866.

5% metalike	63.15
5% nacional	69.—
1860 derž. posoj	82.70
Bankine akeije	743.—
Kreditne	163.20
London	129.25
Novi zlati	6.15
Srebro	127.25